

YTTRANDE

2025-03-11 Dnr. Fi2024/01941

Finansdepartementet

fi.remissvar@regeringskansliet.seviktor.berg@regeringskansliet.se**Remissyttrande av betänkandet Om ekonomiska styrmedel för en mer cirkulär ekonomi (2024:67)**

Stålbyggnadsinstitutet (SBI) tackar för möjligheten att lämna synpunkter på den aktuella remissen, som hanterar ett viktigt område.

SBI är en intresseorganisation som samlar cirka 140 företag som på olika sätt använder byggmaterialet stål i sina verksamheter.

Sammanfattning

Vi konstaterar att kommittén som har utarbetat betänkandet har gjort ett grundligt och framåtblickande arbete. Vår uppfattning är att samhället behöver ställa om, den historiska linjära ekonomin, till en mer cirkulär ekonomi. Stål är av sin natur är 100 % cirkulärt och har sedan lång tid ett väl fungerande återvinningssystem. Använt stål (skrot) är en viktig råvara vid ståltillverkning och har därför ett högt ekonomiskt värde, med det följer en hög grad av insamling.

I vårt svar har vi valt att fokusera på kapitel 9 eftersom SBI:s verksamhet främst kan hänföras till byggsektorn.

Följande punkter vill vi särskilt lyfta fram som viktiga:

- 1) Införandet av Boverkets klimatdeklarationer och tillhörande lagstiftning skedde med goda intentioner. Dessvärre saknas det cirkulär tankesätt helt i detta regelverk. Beaktande av byggmaterialens återbruks- och återvinningspotential förbises helt vilket riskerar att bromsa byggsektorns cirkulära omställning.
- 2) Lång livslängd, lågt underhållsbehov samt anpassningsbarhet av byggnader bör premieras för att minska risken för förtida rivning.
- 3) Utrangeringsavdraget bör ses över så det inte hindrar återflödet av återbrukbara byggnadsdelar. Stålgrossister beskriver just återflödet av material, för återbruk, som det största hindret för en ökad affär inom området.

Adress	Telefon	Internet	Organisation (SBI)
Kungsträdgårdsgatan 10 Box 1721 111 87 Stockholm	08 661 02 80	www.sbi.se info@sbi.se	Org. nr. 802006-3585 Styrelsens säte i Stockholm

Avsnitt 9 Byggnader och fysisk infrastruktur**- Bedömning**

I bedömningen anges inledande ”Störst miljö- och klimatpåverkan från byggnader orsakas av den energi som behövs för att värma och kyla byggnader under användningsfasen”.

SBI:s kommentar:

Detta påverkas till stor del av byggnadernas kvalitet. Genom att välja ett byggsystem som är kompakt och anpassningsbart kan energieffektiva byggnader uppnås. Sådana byggnader är lätta att isolera, täta och fuktsäkra, både vid nyproduktion och vid anpassning för nya behov. Ett kompakt byggsystem innebär lägre konstruktionshöjder (med balkar som kan integreras i bjälklag), tunnare väggar och större fria ytor än med andra system. Detta ger byggnaden mindre volym som ska hållas uppvärmd/avkyld under dess livslängd. Denna aspekt har inte belysts inom energi- och klimatpolitikens befintliga styrmedel.

Avsnitt 9.1.1 Miljö- och klimatpåverkan från byggnader och fysisk infrastruktur**- Stora mängder avfall**

Under denna rubrik anges omfattning av bygg- och rivningsavfall i Sverige.

SBI:s kommentar:

För att stimulera en mer cirkulär ekonomi är det viktigt att redan vid utformningen av byggnader och fysisk infrastruktur belysa vilka materialval som ger upphov till vilken typ av avfall, samt vilket restvärde respektive avfallsström har vid återvinning med dagens teknik. Det bör även belysas hur eventuella ingående kemikalier kan påverka respektive materials restvärde och möjlighet till återvinning.

Avsnitt 9.1.2 Marknads- och policymisslyckanden som kan motivera styrmedelsförändringar**- Utrangeringsavdraget kan bidra till att konstruktionsdelar inte återanvänds**

Under denna rubrik beskrivs hur regelverket kring utrangeringsavdraget försämrar ekonomiska förutsättningar för att delvis bevara byggnader, samt förhindrar återflödet av återbrukbara konstruktionsdelar.

SBI:s kommentar:

Detta är ett allvarligt problem för cirkulär ekonomi i byggbranschen som bör prioriteras. Stora mängder material kan förhindras från att bli avfall och i stället flyttas upp i avfallshierarkin genom bevarande och återbruk om denna typ av hinder undanröjs. Bland SBI:s medlemsföretag finns stålgrossister som jobbar med återbruk som en viktig del av sin affär. De har identifierat återflödet av material som den huvudsakliga flaskhalsen i återbruksaffären. Efterfrågan på material som kvalitetssäkrats för återbruk är redan stor bland beställare och byggherrar som insett de stora klimat- och miljöördelarna. Genom standardiserade metoder ([SIS-CEN/TS 1090-201:2024](#)) kan kvalitén på återbrukat konstruktionsstål säkerställas.

Avsnitt 9.2.2 Styrning på nationell nivå

Under denna rubrik beskrivs regeringens styrmedel för cirkulär ekonomi i byggbranschen. Bland annat nämns målet att minst 70 viktprocent av icke-farligt bygg- och rivningsavfall ska förberedas för återanvändning, materialåtervinning och annan återvinning.

SBI:s kommentar:

Det är bra att mål kopplats till insamling och förberedande för återanvändning och återvinning, men i detta fall är målet trubbigt eftersom det likställer högkvalitativa återflöden av bärande konstruktionsdelar med downcycling av konstruktionsmaterial till fyllnadsmassor. För att uppnå resurseffektiva återflöden bör mål sättas för materialspecifika fraktioner och ta hänsyn till klimat- och miljömässigt, och/eller ekonomiskt värde på återflödet i stället för bara vikt. På så vis kan resurseffektiva flöden prioriteras.

Avsnitt 9.2.2 Styrning på nationell nivå

- Krav på klimatdeklaration

Under denna rubrik beskrivs det gällande kravet på klimatdeklaration vid uppförande av nya byggnader och Boverkets förslag på införande av gränsvärden. Åtgärderna syftar till att minska klimatpåverkan från byggskedet.

SBI:s kommentar:

Att minska byggsektorns totala klimatpåverkan är viktigt, men i Boverkets befintliga arbete med klimatdeklarationer och gränsvärden finns inga planer på att inkludera hela livscykeln för byggnader eller byggmaterial. Då endast byggskedet beaktas (A1-A5, se moduler i [SS-EN 15804](#)), utan hänsyn till övriga livscykelkedan eller omhändertagande av material, uppstår en målkonflikt där kortsiktiga lösningar premieras framför långsiktiga. För att uppnå en långsiktig resurseffektivitet bör byggsystem väljas baserat på lång livslängd, god anpassningsbarhet, möjlighet till återbruk och återvinning, låga avfallsmängder, samt optimerad användning av fastighetsresurser och energi vid uppförande och användning. Eftersom klimatdeklarationerna i sin nuvarande utformning styr bort från sådana beaktanden, bör de i detta läge, inte beaktas som ett styrmedel för en mer cirkulär ekonomi.

SBI föreslår att följande åtgärder övervägs för att klimatdeklarationerna ska bidra till att styra mot effektiva, cirkulära resursflöden:

1. Inkludera modul D (återbruks- och återvinningspotential), enligt ovan nämnda standard, som en obligatorisk redovisningsmodul. Hur stor andel av det material som byggs in är av sådant slag att det återbrukas eller återvinns idag?
2. Dokumentera eventuella hälso- eller miljöfarliga kemikalier som tillsatts i ingående byggmaterial, och hur de påverkar restvärdet och kostnader för avfallshantering i End-Of-Life-scenariot.
3. Relatera utsläppet till skapad användbar yta i stället för till bebyggd fastighetsresurs. I nuläget mäts koldioxidutsläppet i CO₂ekv/BTA. En mer lämplig kvot vore CO₂ekv/BRA (ungefär som i Level(s)). På detta vis skulle utsläpp relateras till skapat värde, vilket styr mot mer effektiv resursanvändning.

BRA: Bruksarean är alla våningsplans area och begränsas av de omslutande byggnadsdelarnas insida.

BTA: Bruttoarean är summan av alla våningsplanens area som begränsas av de omslutande byggnadsdelarnas utsida.

4. I de fall ett ingående byggmaterial har kortare livslängd än byggnadens avsedda, bör klimat- och miljöpåverkan från material, transport, installation och avfall multipliceras med förväntat antal utbyten.

Utöver åtgärder i klimatdeklarationen behövs reglering av rivning, enligt avfallstrappan. Se förslag på detta under svar på avsnitt 9.3.

Avsnitt 9.3 Samlade slutsatser

Under denna rubrik diskuteras bland annat fördelarna med underhåll och förvaltning för att förebygga rivning och därmed minimera råvaruutvinning och avfall.

SBI:s kommentar:

Vi delar bilden att störst miljönytta nås genom underhåll och bevarande av samhällets befintliga byggnader och att det bör finnas tydliga incitament för detta. Vi vill även tillägga att kvalitet, livslängd, anpassningsbarhet och giftfria material i de byggnader som planeras idag, behövs för att ge framtida generationer nödvändiga förutsättningar för att fortsätta förvalta byggbeståndet på ett hållbart vis.

Idag saknas incitament som förebygger rivning, och vi föreslår att sådana incitament bör beakta avfallshierarkin:

1. Vid beviljande av rivningslov bör samma klimathänsyn tas som vid bygglov. Det skulle öka möjligheterna att bevara byggbeståndet och undvika onödig nybyggnad.
2. Ta fram riktlinjer till beställare och byggherrar som vill ställa klimat- och miljökrav på rivning. Kraven bör innefatta:
 - att återbrukbara produkter av given typ ska demonteras för återbruk med hänsyn till relevanta standarder (t.ex. [SIS-CEN/TS 1090-201:2024](#)).
 - I de fall produkter skadats eller är olämpliga att återbruka, bör de återvinnas med maximal värdebeholdning.

Stålbyggnadsinstitutet är gärna behjälpliga i utformningen av riktlinjer enligt punkt 2 beträffande återbruk av konstruktionsstål. Våra medlemsföretag har identifierat återflödet som den största flaskhalsen för återbruk av stål. Efterfrågan på materialet är redan stor på grund av klimat- och miljöfördelarna.

Avsnitt 9.3.1 Lämpligheten av styrmedel för minskad miljö- och klimatpåverkan från tillverkning

- Effektivare användning av ytor

Under denna rubrik diskuteras hur ytor, främst i befintliga byggnader, kan användas mer effektivt. Bland annat genom att möjliggöra flexibla ombyggnationer och förenkla förfarandet kring omvandling av lokaler till bostäder.

SBI:s kommentar:

Att möjliggöra en effektivare användning av byggnader är avgörande för bevarandet av det befintliga byggbeståndet. SBI ser därför positivt på att sådana åtgärder införs. En ytterligare aspekt av yt-effektivitet är hur fastighetsresurser kan bebyggas optimalt. Lätta konstruktioner kan byggas på existerande byggnader utan att överbelasta befintlig grundläggning. De är även lämpliga i andra lägen där markens bärförmåga skulle kräva stora grundläggningsresurser för att bära tyngre byggnader. Även kompakta byggsystem är viktiga för effektiv användning av fastigheter eftersom större bjälklagsarea kan utnyttjas till bostäder och verksamheter då mindre ytor och volymer behövs för väggar och bjälklag. Kompakta byggsystem är också avgörande för platseffektiva ombyggnationer vid anpassning av befintliga byggnader till nya verksamheter.

9.3.2 Lämpligheten av styrmedel för insamling, sortering, återtillverkning och materialåtervinning

Under denna rubrik beskrivs utmaningar med att implementera producentansvar för byggprodukter. Bland annat nämns byggnadernas långa livslängd, miljö-, eller hälsofarligt innehåll i material, brist på incitament till återvinning och återbruk samt brist på information.

SBI:s kommentar:

Vi delar bilden av de utmaningar som beskrivs. Eftersom marknadsaktörer kommer och går under byggnaders livslängd finns risken att ansvarig aktör inte längre finns tillgänglig vid rivning, ombyggnad eller renovering. Därför är det mer sannolikt att ett gemensamt ansvar kan fördelas på producentgrupper som tillverkar liknande material, förutsatt att materialet uppfyller överenskomna kriterier. Kriterier kan t.ex. innefatta dokumentation av produkternas innehåll, att produkterna är fria från miljö- och hälsofarliga ämnen, att de är homogena eller lätta att separera och att eventuella nettokostnader för sluthantering tas gemensamt av respektive producentgrupp. Tillsyn av ett sådant system skulle förstås vara viktig, men den administrativa bördan skulle kunna vara relativt låg för återflöden med ett positivt nettovärde, då den cirkulära affären är attraktiv. Till informationshanteringen skulle troligtvis arbetet på EU-nivå med digitala produktpass kunna bidra.

Beslut om detta yttrande har fattats av vd Björn Åstedt.
Vid handläggningen har även projektledaren Olle Hagman deltagit.